

CREA TIEF TAAL

40
lessen

met tips voor
rijke teksten
en meertaligheid

Creatief met taal

www.coutinho.nl/creatiefmettaal

Met de code in dit boek heb je 24 maanden toegang tot het online materiaal. Dit materiaal bestaat uit de werk- en digibladen die gebruikt worden bij de lessen, en links naar websites. Ga naar **www.coutinho.nl/creatiefmettaal** en volg de instructies om de code te activeren.

CREA TIEF TAAL

40 lessen met tips voor
rijke teksten en meertaligheid

Annemarie van den Brink en Trea Scholten

**UITGEVERIJ
COUTINHO**
bussum 2024

© 2024 Uitgeverij Coutinho bv

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor de readerregeling kan men zich wenden tot Stichting UvO (Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, www.stichting-uvo.nl). Voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in knipselkranten dient men contact op te nemen met Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, www.stichting-pro.nl).

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Omslag: Coco Bookmedia, Amersfoort

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN: 978 90 469 0897 6

NUR: 846

Voorwoord

Soms voel ik me een uitstervend ras. Dat klinkt wat zwaar, maar zo is het zeker niet bedoeld. Van kinds af aan heb ik plezier in taal. Ik houd van lezen en van schrijven over lezen, spreken, spelling en grammatica. Die liefde voor taal probeer ik door te geven aan mijn leerlingen, wat vaak niet met enthousiasme wordt ontvangen.

Als ik mijn les afdraai volgens de gangbare lesmethode, snap ik wel dat leerlingen niet warmlopen voor al het moois dat de Nederlandse taal in zich heeft. De reacties van leerlingen zijn totaal anders als ik taal breder inzet. Poëzie schrijven bij een raptekst, naar aanleiding van een boek waarin nieuwe werelden verkend worden, een eigen land ontwerpen, verhalen voorlezen ... dát is wat hen enthousiasmeert en waarvan ze 'aangaan'.

Spelen met taal en tegelijkertijd de taal beter leren begrijpen door middel van dat spel. Annemarie van den Brink en Trea Scholten weten goed hoe dat werkt. Met dit praktische boek kunnen alle leerlingen en (aankomende) leraren in het po en de onderbouw van het vo ervaren hoe ontzettend leuk en leerzaam taal kan zijn. Je krijgt in dit boek niet alleen veertig lessen cadeau, maar ook veel verdieping, verrijking en talloze tips om je taallesrepertoire verder uit te breiden.

Veel taalplezier toegewenst!

Anne van Mechelen, docent Nederlands, expert jeugdliteratuur en voormalig taaldocent pabo

www.langlevelezen.nl

Inhoud

Inleiding	9
Leswijzer	14
Les in beeld	16
DEEL 1 UIT JEZELF – TAAL EN CULTUUR	19
Les 1 Emoties in alle talen	21
Les 2 Geheim bericht	24
Les 3 Sprekende woorden	27
Les 4 Bij de tijd	30
Les 5 Vier de feesten!	33
Les 6 Te koop!	36
Les 7 Boek in de wolken	39
Les 8 Dag nacht!	42
Les 9 Kunstpraatjes	45
Les 10 Goed gevonden!	47
Les 11 Muzikale verhalen	50
DEEL 2 GEEF ME DE RUIMTE – MENS EN MAATSCHAPPIJ	53
Les 12 (Nep)nieuws	55
Les 13 Meeste stemmen gelden	57
Les 14 Ik, jij en wij	60
Les 15 De moeder van mijn moeder	62
Les 16 Spelen met de canon	65
Les 17 Minstrelen op kastelen	68
Les 18 Overzee	71
Les 19 Ik vertrek	73
Les 20 Op pad	76
Les 21 Coole kleren	79
Les 22 Plasticsoep is troep	82
Les 23 Kijk uit!	85
DEEL 3 WONDERE WERELD – NATUUR EN TECHNIEK	89
Les 24 Groen doen	91
Les 25 De edelgeit en andere dieren	94
Les 26 Dagboek van een donderwolk	97
Les 27 Een stroom van woorden	100
Les 28 Ruimteraadsels	103
Les 29 Huis van de toekomst	105
Les 30 Wonderweters	108
Les 31 Robot: reuzehandig!	110

DEEL 4	LEKKER IN JE VEL – GEZONDHEID EN EMOTIES	113
Les 32	Het spel en de regels	115
Les 33	Wie is de winnaar?	118
Les 34	Schelden doet (geen) pijn	121
Les 35	Eet smakelijk!	124
Les 36	Recept voor heimwee	127
Les 37	Wat ben ik?	129
Les 38	Gebruiksaanwijzing over jezelf	131
Les 39	Niemand zoals jij	134
Les 40	Alle geluk van de klas	137
	Inspiratiebronnen	141
	Over de auteurs	143

Inleiding

‘Maar zo kan ik taal wel!’ riep een leerling enthousiast over zijn zelfgeschreven spokenwordtekst over onweer. We hadden de klas niet direct een schrijfo opdracht gegeven. Eerst prikkelden we de gedachten van de leerlingen en lieten we hen snuffelen in informatieve teksten en jeugdboeken waarin het weer een rol speelt. Daarna vroegen we naar hun eigen ervaringen en voorkennis en wisselden ze deze uit. Pas toen gaven we de schrijfo opdracht. De woorden stroomden het papier op. Een van de leerlingen was zo trots op zijn tekst dat hij die wilde voordragen. Hij dacht dat hij niet van lezen en taal hield, maar liet nu zien dat hij zijn beleving en kennis kon uiten in een rijke tekst die bovendien aansloeg bij zijn klasgenoten.

We kennen zulke leerlingen allemaal. Leerlingen die roepen dat ze taal saai en lastig vinden. En van lezen niets willen weten. Wij begrijpen hen wel. Taal of Nederlands is om praktische redenen meestal ingericht als een afgebakend vak, opgedeeld in domeinen en gericht op het oefenen en toetsen van vaardigheden. Door deze strakke aanpak ervaren zowel leerlingen als leerkrachten taal vaak niet als een samenhangend geheel en vergaat ze het taalplezier.

Met dit boek brengen we de samenhang in taal terug en geven we leerlingen de regie over hun eigen taalleerproces. De lessen en opdrachten spreken het creatief denkvermogen aan en vergroten daarmee de motivatie van de leerlingen. Zo kunnen alle leerlingen, juist ook die met een anderstalige achtergrond, met plezier hun taalvaardigheid ontwikkelen en daarbij hun hele taalrepertoire aanspreken. Ondertussen werken ze, vaak zonder dat ze het doorhebben, aan alle aspecten van taalonderwijs: spreken, luisteren, lezen en schrijven. Met als resultaat: een grotere woordenschat, rijkere schriftelijke en mondelinge taal en een toegenomen motivatie voor lezen en schrijven.

Voor wie is dit boek?

Dit boek is bedoeld voor leerkrachten van groep 5 tot en met 8 van het basisonderwijs en taaldocenten op de pabo, in het NT2-onderwijs en in instroomgroepen voor nieuwkomers in het basisonderwijs. Ook docenten van ISK-klassen, docenten in de onderbouw van het vo, docenten in de tweedegraadslerarenopleiding en leesmediaconsulenten van bibliotheken kunnen de lesideeën gebruiken.

Hoe gebruik je dit boek?

In dit boek staan veertig lessen, alle opgezet rond een thema. Elke les is een volwaardige taalles die je kunt inzetten bij een thema of een project of als vervanging of als verrijking van een les taal, burgerschap of wereldoriëntatie.

De Leswijzer hierna helpt je om een les te kiezen die aansluit bij het vak, thema of project van jouw keuze of een tekstsoort die je in je les wilt laten terugkomen. Na de Leswijzer vind je bij Les in beeld een toelichting op de onderdelen van elke les.

Bij de meeste lessen horen digibladen en/of werkbladen. De digibladen kun je op het bord zetten. De werkbladen kun je printen en uitdelen. Je vindt de digibladen en de werkbladen in pdf-formaat op de website bij dit boek: www.coutinho.nl/creatiefmettaal.

Op de website vind je ook de links naar de websites en filmpjes die in dit boek vermeld worden.

Hoezo creatief met taal?

Taal is een prachtig vak en is het middel om in andere vakken inhoud over te dragen en kennis te verwerven. Taal leren als doel en taal gebruiken als middel: beide zijn belangrijk om leerlingen uit te rusten met kennis van de wereld en met mogelijkheden om ideeën en gedachten om te zetten in geschreven en gesproken taal.

Taal op een creatieve manier aan leerlingen aanreiken betekent divergerend taalonderwijs. Het eindresultaat van de leerlingen komt voort uit hun eigen inbreng en experimenten met tekst en taal, in plaats van uit een vastomlijnd en gepland eindresultaat (convergerend taalonderwijs). Deze aanpak sluit aan bij de door de SLO omschreven vaardigheden creatief denken, samenwerken, onderzoeken en ontwerpen, en de basisvaardigheden taal en burgerschap. Vanuit een stimulerende taalleeromgeving bedenken leerlingen zelf oplossingen en ontdekken ze samenhangen die ze verwerken in een tekst, gesprek of presentatie. In elke les doorloop je met de leerlingen de vier stappen van het creatief denkproces:

- 1 **P**rikkelen en oriënteren
- 2 **R**ondkijken en onderzoeken
- 3 **E**xperimenteren en uitvoeren
- 4 **T**onen en terugkijken

Deze PRET-aanpak leidt tot veel taalplezier en rijke taal bij leerlingen.

Hoe sluit dit boek aan bij actueel taalonderwijs?

Taal- en leesonderwijs zijn volop in beweging. Dit boek sluit aan bij de ontwikkelingen om tot kwalitatief hoogwaardig (taal)onderwijs te komen: herziening van de kerndoelen, focus op taal als basisvaardigheid, rijke teksten koppelen aan zaakvakken en meertaligheid benutten.

Kerdoelen

De kerndoelen worden herzien en ruimen een belangrijke plek in voor communicatie, creatief zijn met taal, taalbeschouwing en meertaligheid en voor kinder- en jeugdliteratuur. De klassieke indeling van lezen, schrijven, spreken en luisteren wordt geïntegreerd in een overstijgende aanpak van taaldomeinen. De lessen in dit boek sluiten aan bij deze ontwikkeling.

Rijke teksten en zaakvakken

Leerlingen komen te weinig tot lezen, met problematische gevolgen voor hun leesvaardigheid en vervolgonderwijs. Van scholen tot pabo's en lerarenopleidingen en van bibliotheken tot onderzoekscommissies: op alle fronten wordt hard gewerkt aan leesbevordering en het laten profiteren en genieten van jeugdboeken in de klas. Het accent verschuift (hoera!) van technisch en begrijpend lezen naar betekenisvol lezen met beleving. Niet alleen door teksten of boeken te lezen (of te beluisteren), maar ook door erop te reflecteren, erover te schrijven en erover in gesprek te gaan. Uit onderzoek weten we dat leerlingen hun woordenschat soepel uitbreiden als teksten en boeken rijke taal bevatten. Boeken met rijke taal zijn beeldend geschreven (of ingesproken), maken nieuwsgierig, verbreden het wereldbeeld en nodigen uit er verder over te lezen en te praten. Helemaal als je ze thematisch koppelt aan vakken als burgerschap en wereldoriëntatie. Zo sla je twee vliegen in één klap: leerlingen weten steeds meer en lezen makkelijker taalrijkere teksten.

Nederland en Vlaanderen zijn gezegend met een kwalitatief en divers aanbod van kinder- en jeugdboeken vol rijke taal en teksten, die leerlingen uitnodigen tot inleven, reageren, verder denken en verdiepen. Dat draagt bij aan hun wereldbeeld, fantasie, taalplezier, woordenschat en taalvaardigheid. En dat niet alleen: het helpt ook bij de vorming van hun persoonlijkheid, ideeën en gedachten en bij de manier waarop ze zich tot de wereld verhouden.

Het cadeau van meertaligheid

We leven in een meertalige wereld. Steeds meer kinderen hebben een andere talige achtergrond dan het Nederlands en groeien thuis, op school en daarbuiten op met meerdere talen naast elkaar. Uit onderzoek is bekend dat meertalig zijn veel voordelen heeft als leraren de meertaligheid van hun leerlingen erkennen, er hun waardering voor uitspreken en de meertaligheid benutten.

Leerlingen die erkenning en waardering ontvangen voor hun meertalige rijkdom voelen zich gezien en daarmee zekerder om aan hun Nederlandse taalvaardigheid te werken. Vroeger was het advies: spreek zo veel mogelijk Nederlands. Nu weten we dat een goed ontwikkelde thuistaal helpt bij het ontwikkelen van andere talen, en dus ook van het Nederlands. Met thuistaal bedoelen we de taal of de talen die thuis veel gebruikt worden, van Twents tot Turks. Kinderen met een andere taalachtergrond dan het Nederlands kunnen dus hun eigen taal benutten om hun Nederlandse taalvaardigheid te ontwikkelen. En

leerlingen met Nederlands als thuistaal kunnen op hun beurt hun taalontwikkeling verbeteren als ze in contact komen met andere talen.

In elke les in dit boek hebben we een tip opgenomen over hoe je meertaligheid in de les kunt inzetten.

Gouden taalmomenten

Na jarenlang werken met leerlingen in basis- en voortgezet onderwijs weten we één ding zeker: alle leerlingen zijn nieuwsgierig en willen graag leren. En voor iedere leerling bestaat er een rijke lees- of luistertekst waarop de leerling ‘aangaat’. Wie werkt aan lees- en taalvaardigheid met een creatieve aanpak die recht doet aan de belangstelling en leefwereld van leerlingen, delft (meer)talig goud dat nog lang zal blinken. Om met oud-docent Ben van Melick (2024) te spreken:

Wie zich voornamelijk voorbereidt op toetsen, verliest de verwondering. Om met kinderen, jongeren samen door de taal te stropen, om samen aan de hand van de leraar te ontdekken wat er in teksten gebeurt, dat is leren.

Bij elke les in dit boek vind je tips voor rijke teksten: kinder- en jeugdboeken en andere teksten die aansluiten bij de thema's in de lessen. Achter in het boek hebben we een overzicht opgenomen van artikelen en uitgaven die ons geïnspireerd hebben bij het schrijven van *Creatief met taal*.

We wensen jou en je leerlingen veel gouden taalmomenten en stroopplezier, in welk vak dan ook!

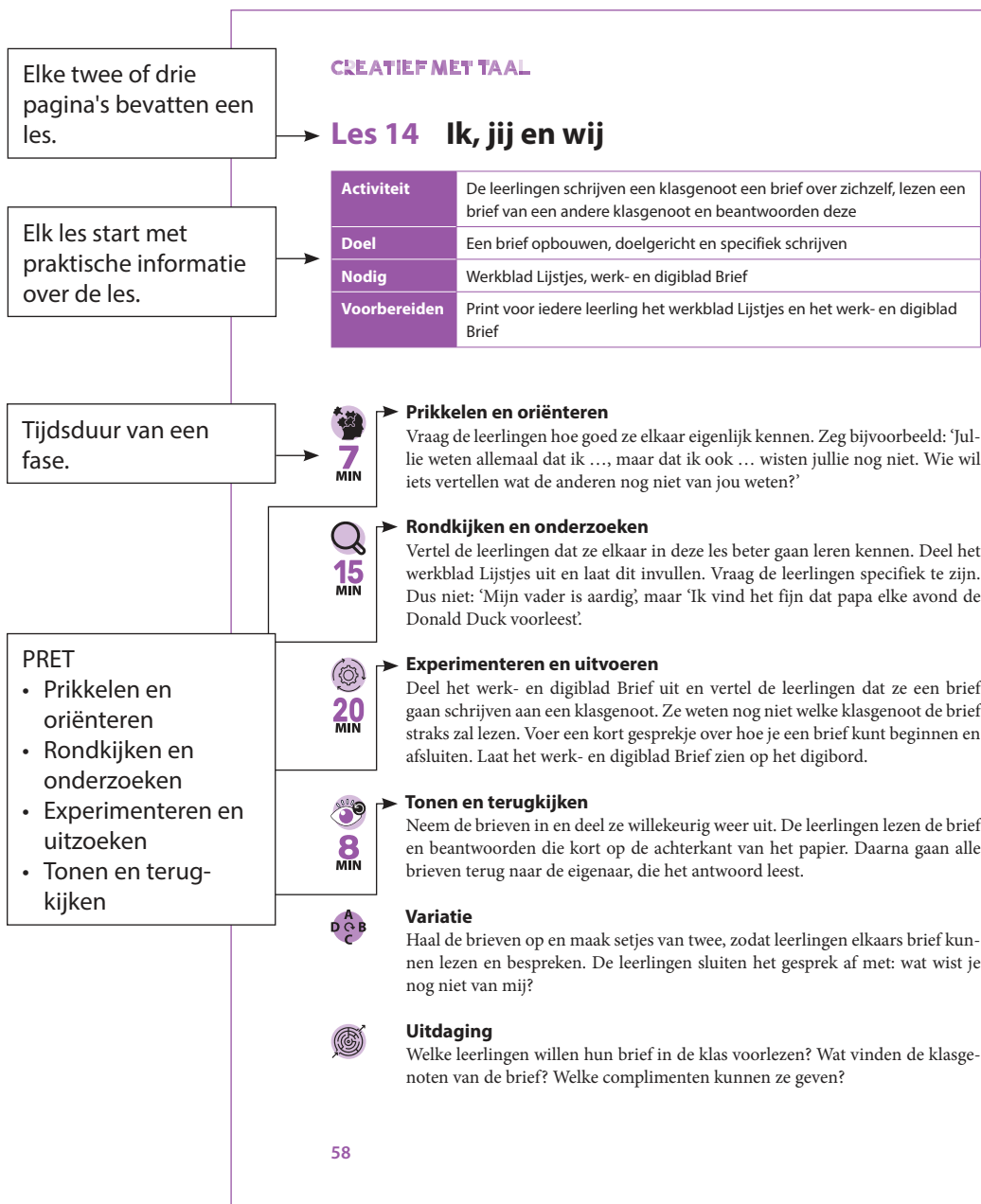
Annemarie van den Brink en Trea Scholten
www.toolsvoortaal.nl
info@toolsvoortaal.nl

Leswijzer

			lezen	schrijven	luisteren	spreek	informatief	overtuigend	instructie	vrije teksten	poëzie	burgerschap
DEEL 1: UIT JEZELF – TAAL EN CULTUUR	1	Emoties in alle talen	•	•	•	•				•		
	2	Geheim bericht	•	•	•	•		•				
	3	Sprekende woorden	•	•	•	•				•		
	4	Bij de tijd	•	•	•	•				•		
	5	Vier de feesten!	•	•	•	•					•	
	6	Te koop!	•	•	•	•		•				
	7	Boek in de wolken	•	•	•	•	•					
	8	Dag nacht!	•	•	•	•					•	
	9	Kunstpraatjes	•	•	•	•				•		
	10	Goed gevonden!	•	•	•	•	•					
	11	Muzikale verhalen	•	•	•	•	•					
DEEL 2: GEEF ME DE RUIMTE – MENS EN MAATSCHAPPIJ	12	(Nep)nieuws	•	•	•	•	•					•
	13	Meeste stemmen gelden	•	•	•	•		•				•
	14	Ik, jij en wij	•	•	•	•				•		•
	15	De moeder van mijn moeder	•	•	•	•				•		
	16	Spelen met de canon	•	•	•	•				•		
	17	Minstrelen op kastelen	•	•	•	•					•	
	18	Overzee	•	•	•	•				•		
	19	Ik vertrek	•	•	•	•				•		
	20	Op pad	•	•	•	•			•			
	21	Coole kleren	•	•	•	•	•					
	22	Plasticsoep is troep	•	•	•	•				•		
	23	Kijk uit!	•	•	•	•	•					

			lezen	schrijven	luisteren	spreken	informatief	overtuigend	instructie	vrije teksten	poëzie	burgerschap
DEEL 3: WONDERE WERELD – NATUUR EN TECHNIEK	24	Groen doen	•	•	•	•	•					
	25	De edelgeit en andere dieren	•	•	•	•				•		
	26	Dagboek van een donderwolk	•	•	•	•				•		
	27	Een stroom van woorden	•	•	•	•				•		
	28	Ruimteraadsels	•	•	•	•				•		
	29	Huis van de toekomst	•	•	•	•	•					
	30	Wonderweters	•	•	•	•					•	
	31	Robot: reuzehandig!	•	•	•	•	•	•				
DEEL 4: LEKKER IN JE VEL – GEZONDHEID EN EMOTIES	32	Het spel en de regels	•	•	•	•			•	•		
	33	Wie is de winnaar?	•	•	•	•						
	34	Schelden doet (geen) pijn	•	•	•	•				•		
	35	Eet smakelijk!	•	•	•	•					•	
	36	Recept voor heimwee	•	•	•	•			•			
	37	Wat ben ik?	•	•	•	•				•		
	38	Gebruiksaanwijzing voor jezelf	•	•	•	•			•			
	39	Niemand zoals jij	•	•	•	•					•	
	40	Alle geluk van de klas	•	•	•	•				•		

Les in beeld

Les 14 Ik, jij en wij

Meertalige tip

Hoe beginnen de leerlingen een brief en hoe sluiten ze af in hun thuistaal? Zet alle woorden op het bord. Lijken ze op elkaar? Wat zijn de verschillen?

Verder met rijke teksten

- Briefjes voor Pelle – Marlies Slegers
- Post voor iedereen – Toon Tellegen
- De brief voor de koning – Tonke Dragt
- Briefgeheim – Jan Terlouw
- De brieven van Mia – Astrid Sy
- Het ministerie van Oplossingen – Sanne Rooseboom
- Vanaf hier kun je de hele wereld zien – Enne Koens
- De schoen van tien miljoen – diverse auteurs
- De lijst van Violet Sopjes – David Vlietstra
- Confetti vriendschap – Souad Hatrouf

Taalterugblik

De leerlingen hebben gevoelens in een brief verwoord, elkaars brieven gelezen en een antwoord geschreven.

Werk- en digibladen

- Werkblad Lijstjes
- Werk- en digiblad Brief

Werkblad Lijstjes	Werk- en digiblad Brief
--------------------------	--------------------------------

Zo stimuleer en waardeer je meertaligheid in je klas.

Titels die aansluiten bij het thema.

DEEL 2
Mensen maarschappij

De tabs geven aan bij welk deel de werkvorm hoort.

Van de werk- en digibladen is op de website www.coutinho.nl/creatiefmettaal een pdf beschikbaar.

DEEL 1

Uit jezelf – Taal en cultuur

The first part of the paper discusses the importance of the research and the objectives of the study. It then presents a literature review of the existing research on the topic. The second part of the paper describes the methodology used in the study, including the data collection and analysis techniques. The third part of the paper presents the results of the study, and the fourth part discusses the conclusions and implications of the findings. The paper concludes with a summary of the main points and a list of references.

The research was conducted in a systematic and rigorous manner, following the principles of good research practice. The data was collected from a large and diverse sample of participants, and the analysis was conducted using a range of statistical techniques. The results of the study are presented in a clear and concise manner, and the conclusions are based on a thorough and objective analysis of the data.

The findings of the study have important implications for the field of research, and they provide valuable insights into the nature of the phenomenon being studied. The results suggest that there are a number of factors that influence the outcome of the study, and that these factors can be manipulated in order to achieve the desired results.

The study was limited by a number of factors, including the sample size and the scope of the research. However, the results are still valid and reliable, and they provide a solid foundation for further research in the field.

The paper is written in a clear and concise manner, and it is easy to read and understand. The language is simple and straightforward, and the structure is logical and well-organized. The paper is a good example of how to write a research paper, and it is a valuable resource for anyone who is interested in the topic.

Les 1 Emoties in alle talen

Activiteit	De leerlingen voeren een gesprek over emoties en maken een emotie-kwartet in alle talen
Doel	Gesprekken voeren om te leren, uitbreiden woordenschat, spelen met meertaligheid
Nodig	Digiblad Emoties, werkblad Kwartet
Vorbereiden	Zet het digiblad Emoties klaar op het digibord. Print voor iedere leerling het werkblad Kwartet

7
MIN

Prikkelen en oriënteren

Beeld drie heel verschillende emoties uit (bijvoorbeeld vrolijk, teleurgesteld en woedend). Begin met één emotie. Vraag de leerlingen wat je hebt uitgebeeld, hoe ze dat zien, wat ze erbij voelen en of ze dit gevoel herkennen en wat de oorzaak van het gevoel was. Als er nog tijd over is: vraag een leerling om een emotie uit te beelden.

15
MIN

Rondkijken en onderzoeken

Zet het digiblad Emoties op het digibord. Kennen de leerlingen alle woorden? Maak groepjes van vier en geef elk groepje een andere emotie. De leerlingen wisselen binnen hun groepje hun ervaringen rondom deze emotie uit. Bijvoorbeeld: de leerlingen vertellen waarover ze deze week zenuwachtig waren, hoe dat kwam en hoe ze weer rustig werden. Zijn de leerlingen uitgepraat en is de tijd nog niet om, dan kiezen ze een nieuwe emotie. Blik de laatste drie minuten terug: hoe was het om over deze emotie te vertellen? En hoe was het om de ervaringen van de anderen uit het groepje te horen?

20
MIN

Experimenteren en uitvoeren

Vertel dat elk groepje een kwartet gaat maken. Kent iedereen dat spel? Deel het werkblad Kwartet uit en start met een gezamenlijk voorbeeld bij het woord 'enthousiast'. Dit woord schrijf je in het bovenste vakje. Vraag de leerlingen waarvan ze enthousiast worden en zeg erbij dat ze in alle talen mogen antwoorden. Antwoorden kunnen zijn: pizza eten, play football, okumak (het Turkse woord voor lezen) of met mijn hond spelen. Vertaal mondeling de antwoorden in andere talen naar het Nederlands voor de rest van de klas. Vertel dat van elk antwoord een kwartetkaart wordt gemaakt.

Nu maken de leerlingen een kwartet bij hun emotie. Alle leerlingen hebben het werkblad voor zich en schrijven in het balkje bovenaan de emotie. Daarna schrijven ze de vier antwoorden op (voor iedere leerling één antwoord). Ze omcirkelen hun eigen antwoord en maken daarbij een tekening. Groepjes die

snel klaar zijn, kunnen een tweede kwartet maken en vragen aan de leerkracht een nieuwe emotie.

8
MIN

Tonen en terugkijken

Hang alle kwartetkaarten op of leg ze neer en bekijk ze samen. Begrijpt iedereen alles wat geschreven is? Je kunt alle kaarten ook een aantal keren kopiëren en verkleinen, zodat de leerlingen het spel in groepjes kunnen spelen.

Variatie

Doe deze opdracht schoolbreed en speel het spel met andere klassen.

Uitdaging

Laat leerlingen een nieuwe emotie bedenken en daar weer een kwartet bij maken.

Meertalige tip

Bedenk bij elk gemaakt kwartet een vijfde antwoord in een thuistaal van een van de leerlingen en maak hiervan een kaartje. Je kunt nu kwartetten met vijf kaarten (quintetten) of deze kaarten als joker gebruiken. Trekken de leerlingen de vijfde kaart, dan mogen ze een extra kaart van de stapel pakken.

Verder met rijke teksten

- Ik voel ik voel wat jij niet ziet – Lotte Stegeman
- Films die nergens draaien – Yorick Goldewijk
- Zo voelt dat – Bette Westera
- Ik denk dat ik ontvoerd ben – Pim Lammers
- De alchemist op de richel – Karst-Janneke Rogaar
- Papa, ik mis je – Mireille Geus
- Gelukkig en blij – Edward van de Vendel
- Alles wat ik voel – Stine Jensen
- De schoen van tien miljoen en andere verhalen – diverse auteurs

Taalterugblik

De leerlingen hebben gesprekken gevoerd over emoties, ervaringen uitgewisseld over emoties, (meertalige) woorden aan emoties gegeven en een kwartet gemaakt.

Werk- en digibladen

- Digiblad Emoties
- Werkblad Kwartet

emoties

gevoelens

houdens

houdens

gevoelens

emoties

emoties

gevoelens

houdens

emoties

gevoelens

houdens

Digiblad Emoties

emoties

gevoelens

houdens

houdens

gevoelens

emoties

emoties

gevoelens

houdens

emoties

gevoelens

houdens

Werkblad Kwartet

Les 2 Geheim bericht

Activiteit	De leerlingen ontcijferen een verzoek in morsetaal, schrijven zelf een kort verzoek in die taal (in vraagvorm en gebiedende wijs) en presenteren dit mondeling
Doel	Een verzoek formuleren, gedachten schriftelijk verwoorden, passende woorden en toon kiezen
Nodig	Digiblad Morsealfabet, werkblad Morsememory, voor elk tweetal een brede papierstrook
Voorbereiden	Google op 'morsealfabet' en lees over de geschiedenis en het gebruik ervan. Zet het digiblad Morsealfabet klaar op het digibord. Print het werkblad Morsememory twee keer en knip de kaartjes met morsetekens los. Zorg voor het goede aantal kaartjes. Dus bij 24 leerlingen twaalf dezelfde setjes kaarten (twee keer A, twee keer B, enzovoort)

7
MIN

Prikkelen en oriënteren

Bekijk samen het morsealfabet op het digibord. Wie weet welk alfabet dit is? Vertel dat je dit alfabet lezend kunt ontcijferen. Maar je kunt het ook zien (lichtflitsen) en beluisteren (klop- of geluidssignalen). De stip staat voor een korte flits of een kort geluid, en de streep voor een lange flits of een lang geluid. Deel de kaartjes met morsetekens uit en speel levend memory. Iedere leerling loopt rond en gaat op zoek naar hetzelfde teken bij een andere leerling. Hetzelfde teken gevonden? Klop de letter op je tafel (een stip is een korte klop, een streep een klop met een tel rust ertussen).

15
MIN

Rondkijken en onderzoeken

Praat met de leerlingen over het morsealfabet. Waarom bestaat dit alfabet? Is dit geheimtaal? Kennen ze nog meer voorbeelden van geheimtaal?

Laat het morsealfabet opnieuw zien. Vertel dat na elke letter een / komt, en na elk woord //. Laat de leerlingen in tweetallen de geheime berichten onder het alfabet ontcijferen.

De helft van de groep lost bericht 1 op, de andere helft bericht 2 (oplossing zin 1: 'Kom naar de hut!', oplossing zin 2: 'Kom je naar de hut?').

Bespreek wat voor soort zinnen dit zijn: een vraag, een boodschap, een oproep, een verzoek? Het zijn verzoeken, want je vraagt iemand iets te doen. Dat kan in vraagvorm of in gebiedende wijs. Bespreek de overeenkomsten en de verschillen tussen deze twee vormen.